

provincie **HOLLAND**
ZUID

Symposium, 16 januari 2020
1-jarig bestaan Team Duurzame Infrastructuur

Samen! Onderweg naar de toekomst

Met bijdragen van Anne-Maartje Oud, Berend Potjer, Floor Vermeulen en vele bevlogen collega's

Voorwoord

Mooi om terug te kijken op het inspirerende 'Symposium, Samen! Onderweg naar de toekomst!' met zoveel enthousiaste en meedenkende collega's. De afgelopen jaren heeft de provincie al stevige duurzame stappen gezet tijdens het vernieuwen van wegen als de N211 en de N470. In ons busvervoer kiezen we voor zero-emissie en kijken we ook naar andere vormen van energie zoals waterstof.

Nu is het tijd de stap te zetten naar verdere verduurzaming van de mobiliteit. Mensen blijven bewegen en de grootste uitdaging voor komende jaren is hoe we dat op een duurzame manier gaan organiseren, helemaal in combinatie met de enorme woonopgave. De kunst is meer integraal vanuit de gebruiker te denken, zoals bij het verleiden van mensen om de fiets te pakken door betere fietspaden aan te bieden in een groene omgeving. In het verleden hebben we weleens een fietspad alsnog moeten inpassen doordat er vooraf niet goed over was nagedacht. Door vooraf hier al beter over na te denken, sta je beter gesteld. Een duurzame manier als de fiets moet een aantrekkelijk alternatief zijn.

Dit geldt ook bij het aanpakken van een weg: ga eerst het gesprek aan met de omgeving. Vaak kom je dan tot mooie, praktische oplossingen voor problemen. Naast optimalere resultaten, kweekt zo'n aanpak ook veel goodwill, is gebleken toen we de N211 en de N470 vernieuwden. Bij het onderhoud aan wegen moeten we niet meer acteren vanuit de gedachte dat wij als provincie alle wijsheid in pacht hebben. Zoek juist de interactie op met bewoners en bedrijven.

Neem nog even als voorbeeld de N470. Vroeger was de situatie dat een berm van de provincie werd gemaaid door bedrijf A, terwijl honderd meter verderop de berm van de gemeente werd aangepakt door bedrijf B. Nu doen we dat gezamenlijk door één bedrijf in één keer. Hoe simpel kan het zijn, denk je. Maar als je het gesprek aan de voorkant niet aangaat, kom je nooit op dat soort ideeën.

Zoek vooral de samenwerking op met je collega's van andere afdelingen, maar ook daarbuiten. Praat met elkaar, leer van elkaar, leer van de successen die we al hebben gehad. We zijn in dit land koning in pilots doen, terwijl ervaringen zich binnen de organisatie vaak al hebben bewezen. Profiteer daarvan. We hebben als provincie heel veel moois in huis waar we mee aan de slag kunnen. Daarmee maken we Zuid-Holland elke dag beter!

Gedeputeerde Berend Potjer
(Energie, Natuur, Omgevingswet en Communicatie)
Gedeputeerde Floor Vermeulen
(Verkeer en vervoer, Bestuur en maatschappij, Vergunningverlening en IPO-bestuur)

Inhoud

Voorwoord Berend Potjer, Floor Vermeulen 3

World Café 4, 5 en 6

Ga doen!
Anne-Maartje Oud 7

Een enerverend symposium:
interactieve workshops en
een inspirerende markt 8, 9, 10 en 11

Gehoord en gelezen 12

Het symposium is georganiseerd door de Provincie Zuid-Holland, Team Duurzame Infrastructuur in samenwerking met Podium (podium.nl) en Novella/World Café (theworldcafe.nl)

Colofon

Redactie: Podium
Novella Media B.V.
Fotografie: Kees-Jan Bakker
Vormgeving: Buitengewoon Concept

Samen! Onderweg naar de toekomst is een eenmalig magazine ter gelegenheid van het Symposium Samen! Onderweg naar de toekomst op 16 januari 2020.

Samen! Onderweg naar de toekomst start met dialoog in het World Café

Het Ypsilongebouw bruist op 16 januari 2020 van de energie als vanaf 11.00 uur ongeveer 70 collega's tijdens een World Café met elkaar in dialoog gaan. Het wordt een prachtige opmaat voor het middagprogramma! Een verslag van een dynamische ochtend.

Op basis van de persoonlijke route op de badge nemen de deelnemers plaats aan de juiste tafel. Zo ontstaat er direct een mooie mix aan functies en afdelingen; we willen tenslotte samen tot mooie ideeën rond duurzaamheid komen. Moderator en inspirator Anne-Maartje Oud zorgt met haar vrolijke en interactieve bijdrage voor de juiste mindset en maakt duidelijk dat we in de ochtend in wisselende samenstelling met elkaar in dialoog gaan rond drie thema's: Opdrachtgeverschap, Samenwerken en Plannen met/van Impact. Op de hosts na komt iedereen gedurende drie rondes langs elk van de thema's. De drie hulpvragen 'Hoe gaat het nu?', 'Hoe kan het beter?' en 'Wat ga jij morgen doen?' helpen om de dialoog richting te geven en tot concrete ideeën te komen.

Alles wat bedacht wordt, mag op de tafellakens worden geschreven. Zo kunnen deelnemers in een nieuwe ronde zien waarover werd gepraat en kan men verbreden of verdiepen. Nu alles helder is, kunnen de drie rondes van 20 minuten starten!

Al snel wordt duidelijk dat de thema's ervoor zorgen dat het goede gesprek gepassioneerd wordt gevoerd en dat er geen onderwerp of heet hangijzer wordt vermeden. Het open gesprek valt duidelijk in de smaak en maakt het mogelijk tot scherpe analyses en concrete acties te komen. Een overzicht van wat op de tafels kwam:

Opdrachtgeverschap

De dynamiek rond duurzaamheid wordt vooral gevoeld in de maatschappij en bij concrete projecten en minder in de driehoek BA, AO, BO. Minder afstand tussen maatschappelijke opgaven en projecten is gewenst. Is verder de inrichting tussen interne opdrachtgever en opdrachtnemer wel optimaal en kan daar ook meer worden samengewerkt? Wat lastig wordt gevonden, is het gebrek aan data-driven werken. Juiste informatie over wat er al is, ontbreekt en belemmert voortgang. De ambitie bij projecten is vaak prima, maar opdrachtgevers sturen nog wel vaak op randvoorwaarden als tijd, geld en kennis waardoor de ambitie verwatert. Het lijkt goed de diverse processen nog eens kritisch te bekijken om ervoor te zorgen dat politieke ambities inzake duurzaamheid meer, beter en sneller vertaald worden naar de projecten.

Er komen veel concrete ideeën op tafel, zowel concrete plannen als meer cultuur gerelateerde zaken. Het wordt belangrijk gevonden een lerende organisatie te kunnen zijn, waar fouten maken mag. Aanmoedigen dus om lef te tonen. Daarbij hoort wel transparantie, dus naast het delen van successen ook het delen van failures in bijvoorbeeld een PZH-fuck-up day. Kennisdeling in het algemeen dient nog meer in de genen te komen. Daar moet wel tijd voor vrijgemaakt worden; het vergroten van het informele netwerk is daarbij handig. Ga met elkaar ook lastige gesprekken aan en verdiep casussen waar spanning is tussen duurzaamheid en randvoorwaarden. Zorg verder dat een ieder binnen de organisatie zich verantwoordelijk c.q. eigenaar voelt om duurzaamheid aan de orde te stellen binnen lopende en nieuwe projecten.

Een aantal andere ideeën: CO2-beprijzing of een regionaal fonds, roosten van de grootste vervuiler, denken in opgaven i.p.v. projecten, soort Wiki (weten wie waarvan is en waar je kennis kunt halen), ambassadeurs die project etaleren ('Keek op de Week'), de inzichten van de sessie delen op diverse niveaus en met elkaar lef hebben de scherpte op te zoeken.

Samenwerken

Door de gevoelde verkokering is het moeilijk overzicht te houden. Teams en afdelingen moeten nog beter met elkaar gaan samenwerken. Aan de andere kant wordt ook gevoeld dat mensen positief zijn over de cultuur als het om samenwerken gaat. Mensen zoeken elkaar makkelijk op. Maar dat zou nog veel meer mogen. Ook hier komt de lerende organisatie weer aan bod, waar mensen kennis, ook informeel, delen. Met als oproep: kom uit je bubbel! Verder is er te veel afstand tussen beleid en uitvoering en kan er meer regie zijn. Er blijkt veel behoefte te zijn aan verbinden en delen. Daar lijkt nog veel winst te behalen. Mensen willen, maar weten onvoldoende hoe dat in de praktijk mogelijk is. En er moet wel tijd voor ingeruimd kunnen worden, zeker ook ondersteund door 'boven'.

Samenwerken rond duurzaamheid houdt ook in dat er behoefte is aan een overzicht van projecten met daarbij de doelstellingen op duurzaamheid en de huidige acties. Ambities kunnen nog beter helder worden gemaakt, evenals wie er regie voert. Rapportering over duurzaamheid zou goed zijn. In het programma van eisen mag aanscherping komen van de ambities.

Verdere ideeën? Smoelenboek, betere en geactualiseerde persoonlijke profielen op binnenplein, veel meer fysieke ontmoetingen (collegalunch, koffiedrinken met andere afdeling, lunchlezingen, MT-lid versterkt verbinding tussen afdelingen tijdens ontmoetingsmomenten, matchmakers tijdens borrel), supernetwerkers, nieuwe medewerkers introduceren in duurzaamheid (bljje tas), ambitieweb per afdeling, PZH-wiki om beter op thema te kunnen samenwerken en kennis toegankelijk te maken, sneller pilots starten en opschalen bij succes, samenwerken met aannemers en Deep democracy als methode.

Plannen met/van impact

Er is de wil om van DENKEN naar DOEN te gaan en impact te maken. Maar HOE en met WIE doe je dat? Een overzicht van collega's (Wiki?) die willen meedenken, voorbeelden van andere organisaties of een eigen jaarverslag duurzaamheid kan hierbij behulpzaam zijn. En ook hier weer: expertise delen en van elkaar leren! Duurzaamheid gaat verder over integraal denken, waarbij maatschappelijke consequenties worden meegenomen, zodat er achteraf niet gerepareerd moet worden. Borg dat de integrale blik steeds wordt meegenomen en doe periodiek een 'duurzaamheidsinterview' om te zien of deze nog actueel is.

Impact maken doe je met elkaar; je leert van elkaar, versterkt elkaar en vormt een peloton. Af en toe stilstaan bij tussenresultaten is belangrijk. Zorg dat de binnenwereld op orde is maar betrek

ook de buitenwereld/omgeving. Het is belangrijk doelen te bepalen en vanaf waar je nu staat te bepalen waar je heen wilt. En wat je dan te doen staat, over een maand, week, nu. Maak abstract beleid concreet en wees niet bang te falen. Maak het daarbij ook meetbaar. Impact creëer je ook door voorbeeldgedrag, collega's aan te spreken, ervaringen te delen, lef te tonen en kennis beter te benutten. Bedenk dat veel kennis ook aanwezig is bij burgers en bedrijven, dus sta open voor de buitenwereld.

De staande BIG-8 cyclus zou een liggende 8 mogen zijn, waarbij beleid en realisatie op hetzelfde niveau liggen. Sla bruggen tussen beleid en realisatie en maak het verschil door meer te denken en te handelen vanuit de uitvoering.

Voor impact zorg je vooral ook door met elkaar verbinding te maken en te starten. Daarbij geldt: hoe concreter, hoe beter. Houd het daarbij simpel en begin klein. Wees trots en deel je successen!

Momentum

Na drie dynamische rondes gaat Anne-Maartje Oud de zaal in om de eerste opbrengsten te bespreken. Er blijken prachtige gesprekken te hebben plaatsgevonden of zoals iemand het verwoordde: 'Er is een belangrijk momentum ontstaan deze dag. Zorg voor een goed vervolg!' Het Team Duurzame Infrastructuur zal de komende periode onderzoeken op welke wijze zij regie kan nemen maar hoopt zeker ook dat alle deelnemers zelf dagelijks aan de slag gaan om duurzaamheid als vanzelfsprekend thema binnen de projecten aan de orde te stellen. Veel succes!

Team Duurzame Infrastructuur
Ben van der Erve, Inge van Westbroek, Marianne van Aacken, Olga Kempen, Jerry van Kerkvoorde, Erwin van Klaveren, Karel Klaasse, Diana Vrijenhoek, Marty Aarssen, Erik van Ooyen, Rik Hanemaaijer, Guus van Engelen

Als gedragsexpert is het de missie van Anne-Maartje Oud om bewustzijn van gedrag en het effectief inzetten hiervan te bevorderen, zodat gewenste doelen bereikt worden.

Ga doen!

Hoe je resultaten bereikt? Eigenlijk is het simpel. Door actie te ondernemen. Door te DOEN. Als gedragsadviseur stuur ik op twee dingen: bewustwording van gedrag en aanpassing van gedrag. Want als je je bewust bent van jouw gedrag en het effect ervan is niet wat je wilt, dan kun JIJ gaan veranderen. Dan kun jij gaan sturen. Jouw gedrag kan bijdragen aan de resultaten van een project. De vraag is altijd: Wat kun jij DOEN om nog betere resultaten te krijgen dan de resultaten tot nu toe?

We hebben het hier over intrinsieke motivatie. De motivatie vanuit de persoon zelf. Zelf activiteiten willen ondernemen om een doel te behalen in de toekomst. Je moet willen. Als je iets wilt kun je bedenken hoe je het wilt bereiken. Hoe je het voor elkaar gaat krijgen. Met welk gedrag je het doel kunt bereiken. Ik wil. Niet als een klein ontevreden kind, maar als een bewuste volwassene die verantwoordelijkheid neemt. Wat kan IK doen om een beter

resultaat te krijgen bij een taak, een project, een organisatie.

Bij het symposium *Samen! Onderweg naar de toekomst* was er een duidelijke rode draad: meer aandacht voor duurzaamheid in projecten. Mijn tip: stuur op gedrag en actie! En kijk daarbij vooral ook naar je eigen gedrag.

Jijzelf dus. Jij kunt die actie namelijk ondernemen. Jij kunt duurzaamheid op de agenda zetten. Jij kunt vragen stellen, jij kunt voorbeeldgedrag laten zien. Jij kunt met nieuwe ideeën komen of met je collega's een brainstormsessie plannen. Stel vragen, daag jezelf en de ander uit. Samen is zoeken naar wat samen werkt. Luister naar elkaar en kijk naar elkaar in plaats van naar je laptop. Beloon mensen bij goede ideeën, bevorder creativiteit, bespreek de best practices en ga met de billen bloot bij worst case scenario's. Gebruik humor, zorg voor fun. Ga doen!

Als er een vergadering is en je wilt dat er een actie uit voort

komt, zorg dat je concrete afspraken maakt, dat je dingen gaat uitproberen. Want praten alleen is geen actie. Praten is niet doen. Praten is niet oplossen.

Drie hoofdtips:
1. Zorg voor de WIL om duurzaamheid op de kaart te zetten. Als je iets wilt en je gaat ermee aan de slag, dan gaat het lukken.
2. Denk buiten de box. Kijk naar ideeën van innoverende bedrijven of vraag kinderen om een oplossing te bedenken.
3. Zorg voor acties na afloop van een vergadering. Kies minimaal drie concrete acties en verwoord die in een actie modus: IK GA MORGEN X DOEN...

Samenvattend: praat niet te veel en maak afspraken concreet en specifiek. Heb het lef om je gedrag te veranderen om een resultaat te bereiken! Uit de comfortzone en in de actiestand. 'Be great in act as you have been in thought,' schreef Shakespeare. Anders verwoord: niet alleen denken, ga doen!

Een enerverend symposium: interactieve workshops en een inspirerende markt

Samen! Onderweg naar de toekomst. Daar draait het om tijdens het symposium op 16 januari in Ypsilon. Collega's van de provincie Zuid-Holland gaan aan de slag met de vraag hoe duurzaamheid een vaste plek kan krijgen in alle projecten. Een terugblik op de interactieve workshops en de inspiratiemarkt.

Met bijna 150 deelnemers telt de inspiratiebijeenkomst een prachtige opkomst. De eerste contacten worden al gelegd bij binnenkomst. Bekenden groeten elkaar. De geluiden vooraf stemmen al direct positief. 'Het thema is zeer actueel. Hoop hier veel inspiratie op te doen', aldus een beleidsmedewerker Mobiliteit en Milieu. 'Ik had er eigenlijk geen zin in. Maar het ochtendprogramma met het World Café was superleuk. Ben benieuwd naar de middag', zegt een kritische projectleider.

Hoe duurzaam ben jij?

Het middagprogramma gaat van start. Iedereen zoekt een plekje in de zaal. Moderator en gedragsdeskundige Anne-Maartje Oud heet iedereen welkom en zorgt voor een energieke plenaire opening. Op humoristische wijze peilt ze in hoeverre de aanwezigen duurzaam zijn. 'Blijf zitten als je niets met duurzaamheid hebt. Steek je handen omhoog als je bijvoorbeeld je afval scheidt. Ga staan als je bewust bezig bent met duurzaamheid. En als je de King of Queen bent van duurzaamheid. Dan ga je niet alleen staan, maar gooi je ook je handen omhoog', aldus Anne-Maartje. Het overgrote deel van het publiek staat.

Een paar zelfs met de handen omhoog. Anne-Maartje loopt er direct op af. Wat doe je dan allemaal? 'Ik ben er als kind al heel bewust mee bezig geweest. Ik eet bijvoorbeeld vegetarisch, heb zonnepanelen op mijn dak en ik rij in een elektrisch auto', aldus de King van duurzaamheid. Applaus volgt. Natuurlijk wordt de vraag ook gesteld aan de enkeling die met de handen omlaag zit. Voorzichtig loopt Anne-Maartje eropaf: 'Nou ja, ik ben er niet zo mee bezig. Oh wacht, ik print mijn mailtjes niet uit om papier te besparen.' Volgens de aanwezigen is dat reden genoeg om de handen omhoog te gooien.

De ansichtkaart

Het ziet ernaar uit dat de meeste aanwezigen wel iets met duurzaamheid hebben. De een meer dan de ander. Maar de vraag van vandaag is: hoe implementeer je duurzaamheid in je projecten? Anne-Maartje daagt iedereen uit om meteen te starten met een actie. De opdracht luidt: schrijf op de semi-duurzame ansichtkaart wat je maandag gaat doen om duurzaamheid meer op de kaart te krijgen in je projecten. 'Schrijf meteen ook je adres op. Wie weet krijg je het ooit als reminder thuis op je mat', voegt Anne-Maartje er lachend aan toe.

Tijd voor inspiratie

'We kunnen drie workshops bezoeken. Ik kan amper kiezen', zegt een beleidsmedewerker onder het genot van een kopje koffie. Het aanbod is groot. Acht workshops en een inspiratiemarkt met informatie over innovatie, circulariteit, luchtkwaliteit, geluid, klimaatadaptatie, energietransitie en biodiversiteit. Doel is om met elkaar te onderzoeken wat er al is. Hoe kunnen we elkaar versterken om duurzaamheid binnen projecten mee te nemen? Hoe informeren we elkaar? En op welke manier kunnen we van elkaar leren, zodat we duurzaamheid kunnen concretiseren? Organisator Jerry Kerkvoorde, coördinator van team Duurzame Infrastructuur, heeft er zin in: 'We moeten samenwerken om duurzaamheid een plekje te geven binnen de projecten. Veel plezier en laat je inspireren.'

Een kijkje bij een aantal workshops

Klimaat adaptieve infrastructuur

Het klimaat verandert, het weer wordt extremer. De provinciale infrastructuur ondervindt de gevolgen hiervan, waardoor de bereikbaarheid vaak negatief wordt beïnvloed. Programmamanager Wouter Smit bespreekt in zijn workshop welke acties daarop worden ingezet en welke ideeën hierover leven bij de deelnemers. 'Een goed functionerende infrastructuur is belangrijk voor de leefbaarheid van onze provincie en in geval van calamiteiten noodzakelijk voor het functioneren van onze hulpdiensten. Kortom: de waarde van onze (vaar)wegen is afhankelijk van hoe wij op klimaatverandering anticiperen', legt Wouter uit. Wouter vond de suggestie van een deelnemer leuk om sensoren in de weg te plaatsen die nuttige gegevens kunnen verzamelen, waardoor je kunt anticiperen op klimaatverandering. Denk aan thermometers of regenmeters.

Zin en onzin van luchtkwaliteitsinnovaties

In de afgelopen jaren heeft de provincie geïnvesteerd in een aantal luchtkwaliteitsinnovaties. Sommigen hebben zin, sommigen niet. Al is het telkens de vraag of het verbeteren van de luchtkwaliteit de enige reden is om een innovatie op dit gebied als zinvol te bestempelen. Deze vraag legde Jan Harm Brouwer voor in zijn workshops. Want: veel mensen hollen achter oplossingen aan, terwijl die aantoonbaar niet werken. Waarom doen ze dat? Jan Harm: 'De bezoekers waren erg geïnteresseerd en in sommige gevallen verrast: waarom richten we ons op het verbeteren van de buitenlucht, als mensen gemiddeld 85% van de tijd binnen zitten? Waarom zijn we enthousiast over het afvangen van fijnstof als dat alleen in een kleine ruimte effecten laat zien en 20 meter verder niet meer effecten heeft?' Het afvangen van fijnstof met de genoemde methoden lijkt op dweilen in de stromende regen: natuurlijk neemt de dweil vocht op, maar dat valt in het niet bij al het water dat naar beneden komt. Deelnemers reageerden: 'Innovaties moeten ook deels mislukken. Anders zijn het geen innovaties. We moeten toch als wegbeheerder onze beste wil tonen. Wie weet, zet het anderen aan het denken over hun rol in luchtkwaliteit.'

Toren van biodiversiteit: draag je steentje bij!

Je hoeft maar een willekeurige krant open te slaan en je leest het: biodiversiteit staat onder druk. Maar wat is biodiversiteit nou precies? Waarom is het zo belangrijk? En wat doet het voor ons? De opgave is biodiversiteitsverlies om

te buigen naar herstel. Ook in Zuid-Holland kunnen we daaraan bijdragen. Maar biodiversiteit herstelt zich niet vanzelf. Het is een opgave die we samen moeten oppakken. Olga Kempen, thematrekker biodiversiteit, en Joost Smits, projectleider van ecologisch bermbeheer, vertellen in de workshop hoe elk organisme van waarde is voor de biodiversiteit. 'We gingen het gesprek aan hoe je in jouw werk kunt bijdragen aan het vergroten van biodiversiteit. Samen bespraken we welke concrete opdracht we elke collega konden meegeven. Deze opdracht schreven we op een Jengasteentje. Het Jengasteentje was onderdeel van de grote Jengatoren van biodiversiteit. Aan het einde van de workshop wisten we allemaal hoe we een steentje konden leggen om weer ietsje hoger te komen. Ook kregen we zaadjes mee om in een stukje grond te plaatsen', vertelt een deelnemer enthousiast.

Duurzaam bereikbaar

De drie workshops van Ronald Haverman hadden een verschillende invalshoek. 'Als eerste hebben we gekeken naar de mogelijkheden om mensen te verleiden zich duurzamer te gaan verplaatsen. We hebben veel ideeën opgehaald om lopen, fietsen en OV-gebruik te stimuleren. In de tweede workshop hebben we gekeken hoe we hetgeen dat blijft rijden op de weg kunnen verduurzamen. Hier hebben we veel ideeën opgehaald over elektrisch rijden, (snel)laadpunten en waterstof tankstations. In de laatste workshop hebben we ideeën opgehaald voor een duurzame infrastructuur. Hoe maken we een circulaire en CO2 neutrale weg bijvoorbeeld. En: wat werkt al in pilots en moet hoognodig opgeschaald worden', vertelt Ronald. Hij is blij met alle inspirerende ideeën vanuit veel verschillende afdelingen.

Circulair binnen assets: materiaalstromen uitkomsten Sweco

In deze workshop werden voor het eerst de resultaten van de materiaalstroomanalyse van het beheer en onderhoud van de assets van de provincie gepresenteerd. De materiaalstroomanalyse geeft de materiaalstromen die nodig zijn en vrijkomen bij beheer en onderhoud van de assets wegen, vaarwegen, vaste kunstwerken en groen weer. Naast het soort en de hoeveelheid materiaal is ook de circulariteit en de milieu-impact van de materialen in beeld gebracht. In het eerste deel van de workshop zijn resultaten gepresenteerd en in het tweede deel zijn de resultaten geanalyseerd en bediscussieerd door de deelnemers. 'We hebben de deelnemers gevraagd wat hen opvalt en waar de provincie gelijk mee aan de slag kan. Welke indicatoren zijn relevant om beleidsdoelstellingen op te formuleren? We hebben veel enthousiaste reacties ontvangen en goede ideeën opgehaald voor vervolgstappen. Verder hebben we concrete circulaire maatregelen, aanbestedingsstrategieën en reflecties verzameld', zegt Janneke van der Leer, adviseur bij Sweco. Een mooie ambitie van een van de deelnemers: 'Het zou mooi zijn als we de vrijkomende materialen van beheer en onderhoud zouden kunnen voorspellen en koppelen aan de inputkant om zo ons primair materiaalgebruik te verminderen en kringlopen binnen de provincie te sluiten.'

Verslag van de dag in beeld

Scan deze QR-code en bekijk een filmpje van deze dag.

Snuffelen op de inspiratiemarkt

Het is druk bij de stand van Alex Damhuis, projectleider van SWUNG. Mensen staan nieuwsgierig te luisteren terwijl ze experimenteren met de tool 'Wie Hoort Wat Waar' (www.wiehoortwatwaar.nl). Via de tool kun je een kijkje nemen in het huis van de familie Van de Weg. Zij wonen langs een rijksweg en hebben last van verkeersgeluid. Door zelf aan de slag te gaan, kun je ervaren hoe de verschillende maatregelen, zoals stiller asfalt of gevelisolatie, bijdragen aan het woonplezier.

Tegenover hem staat Gertjan Nagel van kennisplatform CROW om het Infra-Innovatie Netwerk onder de aandacht te brengen. 'Met het netwerk proberen we opdrachtgevers, opdrachtnemers en innovators bij elkaar te brengen. We verbinden mensen en initiatieven, zorgen voor een gezamenlijke innovatieagenda, brengen vraag en aanbod van innovaties bij elkaar en innovaties in beeld', aldus Gertjan.

Iets verderop vertelt Twan van der Slikke, business development manager bij Static Air, enthousiast dat Static Air binnen de provincie Zuid-Holland de luchtkwaliteit verbetert. 'We hebben laatst onze systemen geïnstalleerd die fijnstof kunnen afvangen. We maken de stofdeeltjes die in de lucht zweven statisch geladen en deze deeltjes worden aangetrokken tot ons fijnstofreductiesysteem.' Een deelnemer vraagt op welke locaties dit systeem toegepast kan worden. 'Langs de wegen, in tunnels en parkeergarages van de provincie Zuid-Holland. Daarnaast is het systeem heel duurzaam. Het verbruikt weinig energie', aldus Twan.

Een beleidsmedewerker Mobiliteit en Milieu loopt op haar gemak rond. 'Tijdens vergaderingen hoor je vaak dat we meer moeten doen met duurzaamheid. Als je met vijf collega's aan tafel zit, kom je niet snel op ideeën. Hier kunnen we volop inspiratie opdoen', vertelt ze, terwijl ze richting de stand van Arcadis loopt. Floor Boerwinkel, consulent Water & Duurzaamheid bij Arcadis, is gevraagd voor het symposium, omdat ze samen met het team Duurzame Infrastructuur werkt aan duurzaamheid in trajectstudies. 'We zijn hier om meer te vertellen over de aanpak Duurzaam GWW. Een aanpak om stapsgewijs na te denken over duurzaamheid en hoe je het in projecten kunt integreren', aldus Floor. Speciaal voor vandaag hebben ze een memorie spelletje ontwikkeld waarmee ze de zes stappen van de aanpak inzichtelijk maken.

Als afsluiting een duurzame borrel

Al snel is het half vijf. De borrel, met overheerlijke vegetarische hapjes, kan van start. Vooraf is er nog een kort gesprek tussen de afdelingshoofden. Bernie van Tilburg, afdelingshoofd van APP, is enthousiast: 'Door dit symposium ben ik écht geïnspireerd geraakt. Voornamelijk door de inspiratiemarkt en doordat we 's ochtends in verschillende groepsaansluitingen in gesprek gingen.' Petrouchka den Dunnen, directeur DBI, vult aan: 'Duurzaamheid doen we samen.' Het symposium was bedoeld om te inspireren. En dat is zeker gelukt. Tijdens de borrel wordt nagepraat en worden nieuwe contacten gemaakt. Op naar mooie samenwerkingen waarin duurzaamheid een rol speelt.

Gehoord en gelezen

Leuk om te zien hoe vanuit de hele provincie, van alle afdelingen en diensten mensen met duurzaamheid bezig zijn.

Wat neem je mee naar huis? Een goed gevoel. Mooi dat de provincie Zuid-Holland een werkgever is die duurzaamheid stimuleert.

Wees trots op wat er al is bereikt.

Samen maak je meer impact!

Vorm een 'durfpeloton'.

Duurzaamheid is bewust kiezen.

Voor mij was het vandaag het belangrijkste om te netwerken. Dat je weet wie er allemaal nog meer bezig zijn met bepaalde onderwerpen en dat je elkaar kunt versterken.

Duurzaamheid: hoe concreter, hoe beter.

Er was zoveel aanbod. Nu kijk ik rond en zie ik nog steeds dingen waar ik naartoe had kunnen gaan.

Durf elkaar aan te spreken om samen gedrag te verduurzamen.

Ben de 'Raket' die nodig is om je collega's erbij te betrekken. Impact door klein te denken, groot te doen.

Inspirerend om hier met elkaar over na te denken, maar uiteindelijk moeten we het natuurlijk ook gaan dóen. Zorgen dat het geborgd wordt.

Doorpakken en nu echt DOEN!

Ik heb gelijk maar een afspraak gepland om hier verder over door te praten.

Duurzaam is het nieuwe normaal.

Goed voorbeeld doet volgen. Inspireer! Geen wijzend vingertje.

